

**Nauicula siue speculum fatuoru[m] Prestantissimi
sacraru[m] literaru[m]**

Geiler von Kaysersberg, Johannes

Argentorati, 24. Jan. 1513

26 Studentiu[m] inutiliter (Studier narre[n]) Nole. Inutile[m]
gra[m]matica[m] discere aut docere: in dialectica diuitius torq[ui]ri:
rhetorica[m] negligere [et] poetica [con]taminari: quadruuio ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70346)

horū p̄cula z̄ infaustissimos fines/miserias z̄ infamias: q̄s q̄ noscere
 voluerit interroget Fr̄ac. Petrar. q̄ hec luculētissime describit. Sicq̄ **M**
 dem z̄ hora transiit z̄ euāgelii p̄lixū fuit. possent ex Franc. innumere
 nolle adduci: sicut z̄ sup̄ de p̄sa fort. Nostz̄ erit nō talia aut eis similia
 optare. Sed hec q̄ recitat Iuue. videlz̄: Optrādū est vt sit mēs sana in
 corpe sano. Et bona fama/fides/z̄ mox̄ vita bonoz̄. Et sedeat h̄rus
 in casto pectore fulgēs. S; quid gentiles p̄duco: Veniat sapia eterz̄
 na Christus Iesus/z̄ doceat stultos illos q̄d optare debeāt. Et q̄d h̄
 est: Illud q̄d petere iussit: si q̄dē q̄d h̄ petere/h̄z̄ optare. Ipa sunt septē
 numero q̄ optare h̄z̄: vt sanctificet nomē suū: adueniat regnū suū: fiat
 volūtas sua: vt det nobis panis q̄ridian⁹: dimittant̄ pctā nostra: non
 inducamur in tentatōem: z̄ liberemur a malo: Nec sunt q̄ optare des
 bemus z̄ ozare: Quicq̄d p̄ter hec desiderat/optat̄ aut petit/stultū est:
 qz̄ nō fm̄ summā sapiam. Simus ḡ in bona pace/z̄ relinq̄mus omnia
 diuine volūtati: q̄ sit benedicta in eternū. Amen.

Veria. v. post Letare. xxix. Dartij.

Stultoz̄ infinitus est numerus. Ec̄s. i. Loco euāgelij dixit
 reliq̄as besterni sermonis. s. sexta z̄ septimā nolas.

Tercia nola: inuitilr studētū vel docētū (Stu
 diennarrē) Dico norant̄ inuitilr studētū: qz̄ q̄ vtilr studēt/
 mbil bis prudētius. Dinoscunt̄ at̄ nolis q̄ elici poterūt ex
 Hugo. de seto Uic. in. iij. li. didascalon: z̄ Polieratico Ja
 an. li. vij. z̄ Berfone p̄tra curiositatē studētū: z̄ Bernardo sup̄ cātica
 sermo. xxx. vij. z̄ Decreto. xxx. vij. dist. vbi Hieronym⁹ allegat̄ z̄ Holko
 lectione. lxxxj. A.

Prima nola: inuitilr grāmaticā discere aut docere. In donato cas
 casualia z̄ tpalia. In p̄ma pte de subiecto attributōis/z̄ de habitibz̄ in
 intellectualibz̄: q̄d scire est iam magistroz̄. p̄uectorz̄: z̄ p̄inet ad. vj. et h̄is
 co. Et in pte. ij. de q̄nqz̄ figuris/regimie gti/z̄ impedimētis: qz̄ aliq̄e
 sunt pon⁹ elegātie q̄z̄ incōgruitates: quēadmodū in elegātijs Jacobi
 Sletstateñ. videri poterūt: q̄ z̄ grāmaticas pueris vtilis recenser/z̄ q̄d
 ignominie pariat eius ignorātia docet.

Secūda nola: in dialectica diu⁹ torq̄ri. Bona est logica/vtilis et **N**
 necessaria in oi scia/dummo tpe suo dinoscit̄. Nā z̄ de Aueroi d̄t (vt
 credo) Auicēna/q̄ eū errare fecerūt ignorātia logice/inexperētia z̄ cō
 fidētia p̄rij ingenij. Q. si nimis discit̄ aut docet̄ nocumēto erit: testis
 est Hiero. xxx. vij. disti. Nōne vobis videt̄ in vanitate sensus z̄ obscuri
 tate mētis ingredi illū q̄ diebz̄ ac noctibz̄ in dialectica arte torq̄t̄: sem
 p̄ acūt/nunq̄z̄ secant.

Tertia nola est: rheroricā negligere z̄ poetica p̄taminari. Est nobis
 ha ars oratoria: q̄ quā est nobis suadēdi z̄ dissuadēdi facultas oppoz̄

Studentium inutiliter

tunissima p̄dicatori. Ad quā deseruit z poetica: sed multi nō ea vtunt̄ moderate/ s̄ infatuant̄ z p̄taminant̄ ea: qz lasciuiores legūt Quidium de arte amādi z de amore/ Proptiū z Tibullū turpissimū z adomitā. Plane hos nemo leget tur̄/ s̄ z stulti: cū eos dedeceat: de q̄b̄ idē Hiero. vbi s̄. Sacerdotes dei omisis euāgelij̄s z p̄betis vidim⁹ comedias leger̄/ amatoria bucolicoz vsuū v̄ba cātare: tenere Vergiliū: z id qd̄ est in pueris causa necessitatis/ crimē in se facere voluptatis. Igit̄ modestē z suo tpe licitū est.

Quarta nola est: quadruiuo seduci/ geometria/ arithmetica/ musica astronomia vel astrologia. Si q̄s grāmaticā artē (ait b. Hiero. vbi s̄) nouerit vel dialecticā/ vt recte loq̄ndi rōnem habeat: vt inter v̄a z falsa dijudicet/ nō improbam⁹. Geometria aut̄ z arithmetica h̄nt in sua scientia v̄itatē: s̄ illa scia nō est scia pietatis. Scia aut̄ pietatis est nosse legere scripturas z intelligere p̄betas/ euāgelio credere/ ap̄los nō igr̄ nosare zc. Hec Hiero. Sed quare de astronomia nō facit mentōem? Rūdet glo. qz hec abijt in dissuetudinē: vt. xxvj. q. ij. §. is ita. Adde his tñ qd̄ Joānes ille magnus Salesberien. in suo politeranco de nugis curialiū lib. vij. ca. ix. asserit. Poetas/ historicos/ oratores/ mathe/maticos p̄babilis mathematice q̄s ambigit esse legēdos: maxime cuz sine his viri esse neq̄ant vel nō soleāt literari: cū tñ q̄si in ius suū vēdūt cant animū: z si polliceant̄ notitiā rez/ v̄tutis tñ dedocēt z submouēt cultū. Hec ille. Sūt ḡ in foribz salutāde.

Quinta nola est: doctrinas p̄fundere. Sunt qdā q̄ h̄ ex his q̄ legenda sunt/ nihil p̄mittant: nulli tñ arti qd̄ suū est tribuere nouerūt/ s̄ in singulis legūt oēs. In grāmatica syllogismoz rōne disputāt: in dialectica inflectōes casuales inq̄rūt: z qd̄ magis irrisione dignū est/ in titulo totū pene legūt libz: z inceptū tertia vir lectōe expediūt. Nō alios docēt h̄mōi/ sed suā ostētant sciam. Sed v̄tinā q̄les mihi tales oit̄us apparerent. Hec Hugo vbi supra.

Sexta nola est: modū in discēdo nō tenere. Qui se (inq̄t Paul⁹) putat aliqd̄ scire/ nōdū scit quō oporteat cum scire. Et q̄s est mod⁹ sciendi: Ut scias q̄ ordine/ q̄ studio/ q̄ fine q̄qz nosse oporteat: vt ait b. Bernar. sup. canti. ser. xxxvj. Quo ordine: vt id p̄us qd̄ maturi⁹ ad salutē. Quo studio: vt id ardēt⁹ qd̄ vehemētius ad amorē. Quo fine: vt nō inanē glām aut curiositatē/ aut aliqd̄ sile/ sed tñ ad edificatōem tuam vel p̄mi. Sūt nanqz q̄ sciri volūt vt sciāt: alij vt sciant/ alij vt vēdāt/ q̄rti vt edificēt/ q̄nti vt edificent̄. Pauci timeo hūc seruāt finē/ studiū z ordinē. Paz curat a q̄busdā iuristis de titulis/ de summa trinitate z fide catholica/ de obseruatōe ieiunioz/ de vita z honestate clericoz/ de cele. missaz/ de pe. z re. q̄ respiciūt aie salutē: s̄ multū de for. z p̄pe. z de appel. Sic z theologi paz de moribz/ de speculatōe multū.

Septima nola est: in scia z moribz nō p̄ficere. Redcūt miser iuuo

nes indocti et vitiosi: utique aliqui negligentia suorum preceptorum/aliqui sua propria malitia. Quippe dum opera laus dare deberent student luxuriosis et alijs vanitatibus/ludis/spaciametibus/crapulis/arti gladiatorie/saltatibus/exercitijs virium. Inde danna non modica parentibus quorum substantia vanis et luxuriose consumpserunt/sed et sibiipsis maiora. Reddentes enim indocti efficiuntur improbos/parasiti/mimi/beneficium/seruitores balnearum: si tamen non peiora sequantur. Docet Seneca epistola. xx. quod causa quare scolastici non sunt morigerati primum est ex parte doctoris/primum ex parte discipulorum. Aliquid (inquit) precipientium vitio peccat: quod vos docet subtiliter disputare/non vivere. Aliquid discipulorum: quod propositum ad preceptores afferunt non animum excolendi/sed ingenium. Vult dicere/ quod hec sola est intentio scolasticorum contra ingenium colere per sciam/non autem animi per virtutes. Sed tale animum non tenuit Christus. dicit: Bonitatem et disciplinam et sciam doce me: ut ait Holkot le. lxxxj. B.

Octava nola est: ad titulos dignitatis magistralis perperare. Non computat quantum didicerint/sed quantum diu in universitate steterit. et (ut eorum verbis utar) quantum propleverint libros: videlicet ad magistratum vel doctoratum requisiti audierint/non an intellexerint. Tunc enim mor aduolant ad titulos magistrales/inde exultant. Quod fatue quod gloriis de titulo magistrali sine scia: Quod caupo quod gloriis de frondibus vernis ante tabernaculum/vbi pendulum et acidum vinum venditur a te: Sed nunquam et caupo suis fallaciarum artibus: Sunt certe aliqui sic fallacis assuefacti/ut logoyso fallendi alios ad extremum et se fallere incipiant: quod quod diu suasere alijs/aliqui persuadeant sibi: et quod falsum sciuerint verum credant. Ea que superius posita sunt sub prima turba et illic obmissa/possent hic sub metaphora nolae addi/aut alibi inseri: que ex Bernardo sumpsit etc.

Nona nola est: in disputando puicaciter contendere. Bone sunt disputationes et elucidatiue veritatis/dummodo presides sit resolutus et arguentes tranquilli. Ecce ubi res cum contentione (que proculdubio ex inani gloria peccat nolente vinci) agit/non lumina/sed nebulae prodibunt. Tales clamosi apparere volunt coram hominibus vulgaribus: siquidem illos doctores putant quos sonorosius audierint clamantes. xlvi. dist. 5. j. et ij. Rogamus.

Ter. vi. post Letare. xxx. Martij.

Stulorum infinitus est numerus. Eccles. j. Euangelium.

Tricesima septima turba est: temerarie contra deum loquentium (Stroffnarren) Ipsi sunt qui deum in suis operibus corripuerunt. Dinoscunt autem tribus modis:

Prima nola est: arguere de nimia severitate. Sunt qui de deo conrunt cum multum affligunt/vel magna paupertate/vel infamia/vel persecutioe/vel infirmitate aut tentatione: dicentes deum esse crudeliter erga se vel alios tribulatos: et plus eis aduersitatis dare quam portare possint: et se a deo esse derelictos et abiectos. Quod quod grandis est hec stulticia fratres/ut